

NAŠA MISEL

Leto II. OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST Štev. 2. (17)

Izhaja štirinajstrednevno

V Ljubljani, 15. oktobra 1936

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 15. oktobra 1936.

Jugoslovenska nacionalna mladina ni izpolnila v preteklosti svoje politične dolžnosti. Svoje udejstvovanje je omejevala izključno na kulturno področje. To močno razlikuje današnjo nacionalno mladino od narodno radikalne, ki je z močnimi političnimi talenti na čelu in z globoko samoisobrazbo mnogo širše razumevala dolžnosti in delokrog mladega človeka. Vzrasla in vzgojena v nacionalnem in kulturnem gibanju se je mnogo posrečeneje pojavila z vso svežostjo kot politični činitelj v našem javnem življenju. Ne loči pa to današnje jugoslovenske mladine v naši ožji okolici samo od njenih idejnih predhodnikov, temveč jo loči tudi od idejnih nasprotnikov, ki so se dosledno, čeprav na videz samo kulturno organizirani tudi politično izživljali in sistematično vzgajali v vredne dediče duhovne in materialne kulture svojih očetov. In če pogledamo k drugim narodom, povsod najdemo strumne mladinske organizacije, ki se avtonomno udejstvujejo v idejnem in statutarjem okviru raznih političnih formacij. V tem je uveljavljen oni zdrav razvojni zakon, ki izključuje vsak neprirodni skok in vsako škodljivo pretirano odtujevanje, a vsebuje obenem v razumljivi, zdravni in naravni napetosti med mladostjo in starostjo popolnost nepretrganega napredka.

Pri nas se pogrešno, pomanjkljivo ali nikakršno politično vzgajanje mladih ljudi kruto maščuje. Brezpogojno je treba posvetiti v bodoče temu vprašanju mnogo več iskrene pozornosti. V mislih imamo samo idejno izgrajeno mladino, sposobno, da presoja in da se orientira in zato sposobno in dolžno, da uveljavlja svoj vpliv v vseh panogah javnega političnega življenja. Kakor je dolžna taka mladina, da si je svesta svojih obveznosti, so na drugi strani potrebna dejanja, ki naj odstranijo pomisleke. V sled mnogih pogreškov starejših in nerazumljive brezbrzičnosti ali miselnosti mnogih letnikov poveljne mladine, ki jo zasledimo le tu pa tam v redko posejanih poedincih, opažamo občutljivo vrzel v kontinuiteti jugoslovenskih političnih generacij, kar otežuje že samo po sebi delikatno nalogo: prevzem velikih, z brezprimernimi žrtvami priborjenih nacionalnih in političnih vrednosti po prvem v svobodi vraslem rodu iz rok v sužnosti prekaljenih neposrednih tvorcev naše nezavisnosti.

Zadnji čas opažamo gibanja, ki obeataj pojav mladine na politični pozornici. Brez dvoma je to dogodek, ki zasluži vso pozornost, saj je težka doba samostojnega nacionalnega in državnega življenja ustvarila vzdušje, ki kriči po optimizmu in razbremenitvi utrujenih idealnih nacionalnih borcev, ki naj jo prinese mladina.

»Naša misel«, kot kulturno političen mladinski list, načelno pozdravlja ta zdrav pojav, ki bo gotovo prinesel nov borbeni vzgon in nove pozitivne rezultate. Možno je, da v samih mladinskih vrstah ne bo popolne enotnosti v pogledih okvira in načina njenega političnega udejstvovanja, zato čutimo potrebo, da poudarimo sledeče napotilo:

Napredak i reakcija

Naravno da su pripovetke za mili narod kada se kaže da vremena u kojima živimo nisu normalna nego da normalizacija tek ima da usledi. Vremena potpuno odgovaraju onome što se u njima preduzima. Obzirom na ludost, hysteriju i besno naoružanje današnjice, vremena su potpuno normalna. Ne dešava se ništa što ne bi bila logična posledica goreimenovanog svetog trojstva. Ali, dakako, pri ovakvom stanju stvari, smemo jako posumnjati u zdrav razum duha vremena. I ne ispitujući mnogo, utvrdićemo da je taj razum bolestan. Danas se, naprimer, levičari, koji imaju hvalevredan plan da sve svoje idejne protivnike obese o prvi kandelabar, smatraju za demokrate, iliti pristalice akademske debate (nema šta, lepa debata gde je kandelabar najiči argument); ili, pak, država koja ima gotovo najveću vojsku na svetu proglašuje se za čuvara mira (jedna od najlepših pesama današnjice, trebalo bi je komponovati); uopšte su svi pojmovi postavljani na glavu a najbolji primer pružaju pojmovi napretka i reakcije.

Komunizam je napredna idea, nacionalizam crna reakcija. Komunizam želi da preporedi svet potpuno friškim ideama, nacionalizam želi da zadrži razvoj čovečanstva, štaviše, nacionalizam hoće razvoj da okrene unatrag. Jednom reči, komunizam je Napredak (sa veliko n) kao takav, nacionalizam Nazadak kao takav. A stvar stoji tako da je teoriju o jednakosti svih ljudi propovedao, još pre 1900 godina, Isus Hristos a da su se praktične posledice nacionalnog osećanja (koje je svakom čoveku usađeno od rođenja) pojavile tek posle rata 1914—1918.

Nacionalizam kao direktan pokretač javlja se u istoriji tek vrlo kasno. Postojalo je i ranije neko osećanje blisko današnjem nacionalnom osećanju ali i samo blisko a ne istovetno: postajao je državni nacionalizam, osećanje koje se, možda, poklapalo sa osećanjem današnjeg Švicarca. Vodila se politika dvorova i vlada ali ne politika naroda kao nacionalne jedinice. Ponosno osećanje pripadnosti jednom narodu, doživljavanje njegove istorije kao vlastite prošlosti nije postojalo. Gete još i njegovi savremenici bili su kozmopolite, bili su »weltbürger«. Ta faustovska težnja ka bezgraničnom nesumnjivo je glavan motor zapadnjačke kulture koja je zavlada celom zemaljskom kruglom. Diverzitet se svim respektom tom grandioznom delu, utvrdjujemo, ipak, da opasnosti leže baš u toj divljoj težnji ka bezgraničnom, beskrajnom, iracionalnom. Već Niče je plamenim rečima šibao »enciklopedično znanje« svojih savre-

Kjerkoli se mladina politično organiziraš, povsod bodi nosilec borbene mladosti, socialnoga čuta, poštenja in morale ter neustrašena v zasledovanju in obrambi velikih nacionalnih in političnih idealov jugoslovenskega naroda. To te bo družilo vedno v usem prizadevanju in v vseh važnih trenotkih narodnega življenja.

menika. Čitajući danas dela tog mahnitog borca za istinu, moramo se zapinjati pred vidovitošću koja ga je nagonila da od svojih sunarodnjaka traži disciplinu duha i razuma. Ali, i ne pozivajući se ni na koga, vidimo da se anarhija (i materialna i duhovna) može sprečiti samo na taj način što, ukratko rečeno, svoja osećanja svodimo u racionalne granice; ili, drukčije, što svoja osećanja podređujemo dužnostima. Dakle, ne utopija imaginarnog »raja na zemlji« nego težnja da se pravednom raspodelom dužnosti život učini što skladnijim i, time, srećnijim.

Ljudi su čudna bića i često su čitava pokolenja verovala u kakvu utopiju. Ali, utopije se nikada nisu ostvarivale nego je razvoj uvek išao putem koji su ukazivali hladnokrvni i normalni ljudi. Istorija je često pravila skokove, razne su bile peripetije kroz koje je čovek prolazio ali, kaogod što se industrija posvuda racionalizuje kako bi dala najviše koristi, tako i čovečanstvo nužno ide ka cilju koji je na najvećma moguć način u skladu sa zdravim razumom. Taj cilj nije internacionalizam nego nacionalizam. Ljudi nisu jednaki niti mogu biti jednaki. Tačno da bi cela stvar bila mnogo jednostavnija da među ljudima nema razlike, da su jednaki. Ali, kako to nije tako, pitanje je u tome kako da se neminovne razlike iskoriste na najmudriji in najkorisniji način. Odgovor nam daje istorija XX. veka. Pokazuje nam kako se stvaraju zajednice ljudi sa istovetnim interesima, kako se stvaraju nacionalne države. Proces je toliko prirodan da ga ne moramo mnogo objašnjavati. U zajednici u kojoj osećam da me nevidljive spone vežu sa svim njezinim delovima, daću najviše od sebe. U kući u kojoj se osećam domaćin a ne stranac radiću do samozataje jer znam da radim za sebe. Čak i manje sposobne zanosi osećanje te bratske zajednice tako da daju više nego što se od njih očekuje. Sloga čini čudesa, stara stvar. Ako jedinstvena volja zadajava državnu zajednicu, ona će za tri meseca postići više uspeha nego za tri godine ideološke rasećpanosti.

Velike žrtve

V življenju čoveštva in narodov padajo žrtve, ki so velike, in posvečene v namenu in okoliščinah, v katerih so doprinešene.

Pred meseci je zabeležilo svetovno časopisje vest, da si je vzel zavestno, med svečanim otvarjanjem seje Društva narodov, življenje mlad židovski novinar, da s samožrtvovanjem opozori človeštvo potom njegovih odgovornih predstavnikov na židovsko vprašanje. Naj odobravamo ali ne antisemitsko gibanje, žrtve tega mladega moža je veličastna in v zgodovini židovstva bo nanjo ohranjen gotovo najsvetlejši spomin. Ob njej pa so se in se še bodo mudili tudi

10. oktobra

je bil jugoslovenski narod ogoljufan za Korotan

17. oktobra

je bil ustreljen v hrbet Vladimir Gortan

Primeri imamo više nego što je potrebno.

Tako stoji stvar sa napretkom i reakciom. Nacionalizam je cilj kojemu teži čovečanstvo. Ne volimo navoditi primere, dovoljno je uzeti kojegod povescnicu pa videti tu crvenu nit celokupne istorije čovečanstva. Od komunističkih zajednica prvih ljudi (verovatno otuda u današnjem komunizmu primitivnost i naivnost njegove filozofije) pa do državopolitičkih tvorevina prošlog veka nigde ne nailazimo na specifično nacionalnu državu ali vidimo težnju da se ona ostvari (često i terorom, uostalom). I, dakako, države tek onda počinju da igraju neku ulogu u ljudskoj zajednici kada su se najviše približili idealu nacionalne homogenosti.

Možemo se boriti protiv istoriskog razvoja, možemo se boriti protiv ljudskog napretka. Samo, kolikogod je uzaludna borba protiv sunca na nebu toliko je uzaludna i tragična i borba protiv nacionalizma. Tragično je boriti se protiv napretka, tragično je igrati ulogu mračnog reacionara. Tragično naročito kada omladina izgrađuje svoj život na nazadnjačkim in primitivnim shvatanjima, na shvatanjima koja sprečavaju normalan razvoj naroda. I crveni i crni vode ludu i uzaludnu borbu, i crvene i crne će pregaziti vreme — ili nešto drugo.

vsi činitelji, katerim je veljala kot presunljivo in tragično opozorilo.

Po motivu bi se moglo vzprediti s to žrtvijo, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato, da na tak najtežji način opomni odgovorne činitelje in vso javnost, ki je sposobna, da v času politične razuzdanosti in pokvarjenosti, ki v brezobzirni borbi ne priznava več nikakih humanitarnih in moralnih zakonov, pretrga dragoceno nit mladega življenja in še močnejšo vez, zato

Problem mehanizacije i rehabilitacije naše industrije

Poslednjih godina skoro u svim našim industrijskim granama, odkako se malo više počelo na njih gledati i paziti, pojavila se težnja vodećih industrijskih podjetnika da čim više mehanizuju svoje tvornice i rudnike. Otpočeli su naglo uvažati iz inostranstva moderne i skupocene strojeve i instalirati ih tamo gde nije bilo nužno potrebno. Prva posledica toga biće porast nezaposlenja radništva. Optimisti su rekli da je to opravdano, jer treba po svaku žrtvu našu industriju modernizovati, da bi se mogli takmičiti kvalitetno in kvantitetno sa inostranim proizvođačima rudnih i privrednih preradevina. Ta težnja je bila suvišna, prenapla i izpunjevala se redovno na našu štetu.

Dok je u stranim industrijskim zemljama nezaposlenje radništva — to najveće savremeno socijalno zlo — nastajalo i raslo zbog hiperprodukcije industrijskih proizvoda, dotle kod nas, gde se ne može govoriti o nikakvoj hiperprodukciji, bilo je radništvo otpušano zaradi nespametne, nagle, bespotrebne i slabo izvedene mehanizacije naših tvornica i rudnika. U čemu se zapravo sastojila ta pogreška?

Pridobivanje i preradivanje sirovina, koje nudi naša bogata zemlja, vrši se uz vrlo male troškove i može se pojednostaviti u najviše slučajevima do primitivnosti bez veće štete. Radna snaga je vrlo jeftina, jer je naš radnik jak i zdrav, navikao da živi o suhom hlebu; ima vrlo skromne potrebe. Uz to životni standard je vrlo nizak. Prema tome rentabilnost eksploatacije i prerade sirovina zbog tih okolnosti i zbog relativno velike inostrane potražnje je očita. Dakle, išlo se u nekim industrijskim granama samo za olakšicu i porast kapaciteta produkcije, te se »na savremen način« otpočelo sa instaliranjem skupocenih strojeva čak i tamo gde nije bilo nužno, što je dovelo do rdave posledice, — do otpuštanja radništva.

U onim slučajevima, u kojima je potražnja industrijskih proizvoda ili kakve eksploatazione sirovine naglo pala, krahirale su tvornice i rudnici odjedamput. Još neizplaćeni strojevi bili su zastavljeni in pušteni da propadaju, (jer tako dvaput više budu oštećeni, nego kad su u obratu). Nastupile su redukcije radništva. Čak i onom malom preostalim broju tvorničkih i rudničkih radnika bila je oduzeta svaka mogućnost za život; nisu im bile izplaćivane dnevnice pod izgovorom slabih investicija, krize svetskih tržišta, jake konkurencije inostranih poduzeća, slabe svetske industrijske konjunktura, itd.

Primena pomembne industrijske mehanizacije, koja je naglo otpočela 1930. god. (paralelno sa svetskom krizom!), izgleda nije donela nikakvih korisnih iskustava našim industrijskim poduzetnicima. To vidimo iz porasta uvoza strojeva i elektrotehničkog materijala u 1934. i 1935. god.

Za tri meseca 1934. god. uveženo je u našu zemlju za preko 116 miliona raznih strojeva, a 1935. god. za isto vreme uvoz je porastao za 5 miliona dinara više. Za devet meseci 1934. god. uveženo je za preko 65 miliona dinara elektrotehničkog materijala, a 1935. god. za isto vreme uveženo je dotičnog materijala za preko 73 miliona dinara. Takođe se povećao uvoz železnih preradevina u jednoj godini za 10 miliona dinara. Što je pak najžalosnije, među uvoženim strojevima bilo je mnogo starih, već obrablenih, koje su inostrane tvornice odbacile kao neupotrebljivo staro železo, te su ih nešto prepravljene prodale našim firmama, da na njima »modernizuju svoju industriju«!

Kako stoji stvar sa onim industrijskim poduzećima u našoj zemlji, koja su u rukama inostranih industrijskih trustova i kartela? —

Skoro sva ta društva iskoristila su porast broja nezaposlenih radnika i svoje radništvo snizila plate skoro na polovicu dotadanje. Kapacitet produkcije njihovih poduzeća ostao je isti, a gde — gde je i porastao. Reklo se da za ta

društva ne postoji nikakva opasnost kraha, jer poseduju velike kapitale, a nije se mislilo niti javno zapazilo da taj kapital i ne ulazi u našu zemlju, jer ta društva donose strojeve sobom, jevtino eksploatišu našu radnu snagu i uz beneficije što ih im mi nudimo iskorišćavaju naše sirovine, preraduju ih u inostranstvu, da nam kasnije sopstvenu robu prodadu po skupe novce, — vodeći kod svega toga odličnu i pametnu ekonomiju i stagnirajući našu domaću industriju.

Englesko poduzeće »Trepca Mines, Ltd« izvozi iz Kosovske Mitrovice u inostranstvo olova i cinka u koncentratu do 30 vagona dnevno, a nije htelo napraviti livnicu kod nas, jer joj se to »u tuđoj zemlji ne rentira«; ni poštene stajnovne radnicima nije podigla, ma da je to jedan od najbogatijih kapitalističkih trustova na svetu, koji u našoj zemlji zarađuje milijarde. Skoro svake godine vrše se na rudniku redukcije radništva, štrajkovi, ubistva i razne kapitalističke manipulacije.

»Alatini Mines, Ltd« izvozi koncentrat hroma iz Južne Srbije u sve kontinente sveta, radnike pak plaća po 8 Din dnevno.

Skoro sva inostrana poduzeća, koja su sa svojim kapitalističkim interesima eksponirana kod nas, favorizirana su bolje nego naša tvornička i rudnička udruženja, uvek dolaze do slabe reha-

bilitacije. U »Industrijskom pregledu« pročitao sam jedan odličan primer:

»U Rušama se počelo sa skupocnim preradivanjem železa i hroma u hromovo jeklo, koje prestavlja dragocenu loguru i kojega moramo uvoziti. Obema rudama naša zemlja je bogata. Hromovu rudu eksploatiše skoro na primitivan način »Alatini Mines, Ltd« i prodaje je i Rušama. Za vagon od 10 tona hromove rude Ruše je platilo za podvoz iz Uroševca (Kosovo polje) do u Ruše 1.850 Din, a strana firma »Böhler«, Kapfenberg (Austrija) plaća za istu rudu i istu količinu podvozninu iz Skoplja do granice Št. Ilj 1050 Din. Ne treba ni pominjati ostale inostrane firme, koje kod nas nabavljaju sirovinu mnogo jevtinije, nego naše firme. S toga nam na svetskim tržištima i mogu činiti konkurenciju u cenama.

Naši industrijalci su grešili i još uvek greše uvođenjem sistema mehanizacije svojih poduzeća u vreme, kada se mora najviše ekonomisati. Samo onde, gde se zahteva dobar i precizan stroj, koji se ne može zameniti ljudskom snagom, treba ga nabaviti i instalirati. Besuslovno pak je potrebno da se stavi pod strogu kontrolu svako strano poduzeće, a još potrebnije je da se svakom domaćem poduzeću čim više izade u susret u interesu njegovom, državnim i najviše u dobrobit kraja u kojem je.

To su uslovi da naša mlada industrija procveta in konačno se rehabilituje u zemlji i spolja.

Zivojin Cvetković.

Kongres CIE v Sofiji

Od 19. do 26. avgusta se je vršil u Sofiji XVIII. kongres CIE (Confédération internationale des étudiants). Jugoslavijo je na tem kongresu zastopala delegacija S. J. N. A. O. (Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij). Na kongresu, ki so ga organizirali pristaši Cankova, je prišlo do neljubih incidentov, na podlagi katerih so delegacije Romunije, Českoslovaške, Grčije in Jugoslavije predčasno zapustile kongres. Delegat ljubljanskega pododobra S. J. N. A. O., ki se je udeležil omenjenega kongresa, nam kot očividec podaja sliko tega zasedanja:

Delegacijo Jugoslavije za kongres so predstavljali štirje člani SJANO: dva Zagrebčana, en Beogradčan in en Ljubljančan. V Beogradu so omenjeni delegati izvedeli, da potuje v Sofijo tudi grupa nekih beograjskih študentov pod vodstvom akademika Milića. Ta vest se je izkazala za resnično. Delegacija »beograjskih študentov«, ki je v gumbnici nosila trakove z napisom »Yougoslavie-Belgrade« je bila razkrinkana kot grupa ljudi, ki ni bila poslana od nikogar, ki nikogar ne zastopa, ki torej ne more biti od nikogar tudi priznana. Sestavljena je bila takole: vodja Milić, znani beograjski študent, predsednik akademске organizacije JRZ, predstavnik Narodnog pozorišta in pariški dopisnik »Pravde«. Omenjena četvorica je po lastni izjavi predstavljala beograjsko univerzo in srbske študente. Radi dveh delegacij iz Jugoslavije je nastal na poslaništvu spor, iz katerega je izšla kot edina polnopravna zastopnica Jugoslavije delegacije SJNAO.

Z istim vlakom, s katerim je dopotovala v Sofijo jugoslovenska delegacija, so prispale tudi delegacije Anglije, Belgije, Českoslovaške, Francije in Italije. Po skupnem fotografiranju vseh delegacij in še posameznem Anglije ter Francije, so bile delegacije odpremljene v hotele: Francoska in angleška z luksuznimi avtomobili v luksuzne, »nižje-razredne« delegacije pa z avtobusom v nižjerazredne hotele. Jugoslovenska delegacija je bila nastanjena v hotelu »Koop« v sobi, v kateri je bilo, slično kot v kasarni, osem postelj. Radi nemogućnosti prostorov se je delegacija takoj preselila.

Na večer prvega kongresnega dne je bila na univerzi, krasnem in lepo urejenem poslopju, slovesna otvoritev kongresa. Prisostvovali so ji zastopniki oblasti in ves diplomatski zbor; med njimi je bil navzoč tudi svetnik jugoslo-

vila, da obžaluje incident in daje zagotovilo, da se slično ne bo več ponovilo.

Tretjega dne je bil S. J. N. A. O. sprejet v redno članstvo CIE kot edini oficijelni predstavnik Jugoslavije, dasi se je temu na vse načine protivil predsednik nacionalnih bolgarskih akademikov.

Na večernem programu je bila recepcija, ki jo je priredilo kongresistom prosvetno ministrstvo. Na vabilu, ki ga pa jugoslovenska delegacija (ali nehoté ali hoté) ni dobila, so bile napovedane pesmi iz Trakije, Dobrudže, Makedonije in zapadnih bolgarskih pokrajin, ki jih bo izvajal znani pevski zbor Rodina. Radi ponovnega poskušane napada so delegacije Českoslovaške, Francije, Grčije, Jugoslavije in Romunije sklenile, da se recepcije udeležile v slučaju, da bo program izpremenjen. Sklep je bil javljen izvršnemu odboru. Program ni bil izpremenjen. Delegacije omenjenih držav se radi tega recepcije niso udeležile.

Istega dne je bila otvorena akademska razstava. Poseben prostor je zavzemal akademski tisk. Jugoslavijo je zastopal star umazan in razcefran »Akademski glas« (!). Aranžerji so se s tem zopet izkazali. Jugoslovenski tisk zastopa, dasi imamo samo v Ljubljani tri akademske liste, star, umazan — Akademski glas! Toda to še ni bilo vse. Českoslovaški delegat Pošmuzny je med razstavljenimi knjigami našel knjigo s temle napisom: »Kaj zahtevamo od Jugoslavije in Grčije?« Knjiga, ki jo je izdal Makedonski komitet, je vzbudila veliko razburjenje. Delegati vseh držav so najodločneje protestirali. »To je prava bomba«, je izjavil švicarski delegat.

Radi vedno neznosnejše atmosfere sta se romunska in jugoslovenska delegacija dogovorili, da zapustita kongres. Romuni so še istega dne po prisrčnem slovesu z Jugoslavo odpotovali v Italijo. Pustili so le opazovalca.

Jugoslovenska delegacije je drugega dne položila na grob Neznanege junaka venec. Navzoča sta bila tudi preostala opazovalca Romunije in Grške, ki je medtem že tudi zapustila Sofijo.

Še istega dne je jugoslovenska delegacija zapustila Sofijo, kjer je pustila le opazovalca in odpotovala v Varno. Kongres se je namreč bližal koncu: na programu so bili le še razni lunchi in dinerji.

Tak je bil v glavnem potek kongresa. Dodajamo še nekaj pripomb. Organizacija kongresa je bila popolnoma nemožna in se odpovedala že prvega dne. (Delegati so si morali sami iskati kovače po sofijskih hotelih.) Sam program kongresa se je izpreminjal iz dneva v dan. Organizatorji kongresa, članjeni v Nacionalni uniji bolgarskih študentov, ki po točnih informacijah ne predstavljajo niti 5% vseh bolgarskih študentov, so ekstremni elementi, neprijatelji Jugoslavije in prijatelji Italije. Posrečilo se jim je, da v času njim ugodne politične konstelacije dajo duška svojemu srdu in udarijo pred mednarodnim forumom po nas. Ni se jim posrečilo. Kongres je doživel fiasko, doživeli so ga tudi oni.

Korak jugoslovenske delegacije in delegacij prijateljskih držav so odobravali vsi. Zemljoradniški akademiki, aktivni bolgarski politiki, zlasti pa nam naklonjeni tisk je z največjim ogorčenjem obsojal izzivalno početje že imenovane peščice ljudi in obžaloval, da se je moralo pripetiti to baš jugoslovenski delegaciji.

Med zanimivostmi, ki so se obravnale na kongresu, naj omenimo tudi za nas važno stvar: svetovni akademski satorij, ki je bil že pred leti predmet diskusije kongresov CIE, in za katerega je bil določen kraj na našem Gorenjskem.

Kot omenjeno, je bil na kongresu v članstvo CIE sprejet Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij kot edini študentski savez v Jugoslaviji. V razumevanje, kdo lahko postane član CIE, naj navedemo, da postanejo člani lahko Savezi študentov poedinih držav, ne glede na svetovno-

nazorsko pripadnost. S tem je SJNAO postal polnomočni zastopnik Jugoslavije v CIE.

Naj končno omenimo še par zanimivosti, ki bi jih morali upoštevati tudi pri nas. Delegati na kongresu so bili s par izjemami sami absolviranci. Vse delegacije, z izjemo jugoslovenske seveda, so bile gosti svojih poslaništev in so

Z naših in tujih univerz

LEPA KOMEMORATIVNA MLADINSKA SVEČANOST 9. OKTOBRA V ZAGREBU

V dvorani ljudske univerze v Zagrebu je priredil Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij globoko pietetno svečanost, na kateri so močno zastopani visokošolci v prisotnosti univerzitetnih in javnih oblasti položili ob obletnici mučeniške smrti Kralja Uedinitelja ponovno prisego neomajne zvestobe idealom našega mrtvega Voditelja. Nacionalna jugoslovenska mladina je tudi v teh težkih dneh odločno in glasno izpovedala, da je nepomirljiva in dosledna v čuvanju Njegove zapuščine.

Tolmači čustev mladine na zborovanju so bili za »Savez« tov. N. Marinković, S. Rapotec, Antun Naglič in Radonič. Za univerzo je v zastopstvu g. rektorja povdaril soglasnost z mladino g. univ. prof. dr. Njegovan.

S skupnim petjem državne himne je bila ta veličastna spominska svečanost zaključena.

ALEKSANDROVA UNIVERZA JE DOSTOJNO IZKAZALA HVALEŽNOST SVOJEMU POKROVITELJU

Na dan 9. oktobra se je zbrala ljubljanska visokošolska mladina v zbornični dvorani univerze, da se pokloni spominu Velikega Kralja in njenega dobrotnika.

Več akademikov, med katerimi je govoril za nacionalne tov. Kutin, je v prisotnosti univerzitetnih oblasti prikazalo velik lik nesmrtnega kralja Aleksandra.

Ta komemoracija je potrdila, da mladina zvesto čuva značaj naše univerze, ki je najmočnejše povdarjen v njenem imenu.

OBČNI ZBOR J. N. A. D. »JADRANA«

Dne 16. oktobra je polagal odbor J. n. a. d. »Jadrana« obračun dela v poslednji poslovni dobi. Iz referatov predsednika tov. Zupana in vseh ostalih odbornikov in načelnikov sekcij posnemamo, da je bilo delovanje te pomembne

Kultura

»SLOVENIJA«

Kot izredna izdaja »Slovenske Matice« je pred kratkim izšel drugi zvezek dr. A. Melikove geografije »Slovenije«. Kakor prvi zvezek, ki vsebuje: geografski značaj in geopolitični položaj zapadnega dela Jugoslavije, geologijo, klimo, rastlinstvo, živalstvo in poselitev našega ozemlja, je tudi drugi opremljen s številnimi ilustracijami. Za večino javnosti bo brez dvoma zanimivejši drugi zvezek, saj nam nudi jasno sliko gospodarstva: kmetijstva, rudarstva, obrti in industrije, prometa in trgovine; naselij: vasi, kmetijskih domačij, trgov, mest, gradov, samostanov in cerkv; demografskih in narodnih razmer, vključno z odrezanim Korotanom in Primorjem.

K temu impozantnemu delu, ki mu bosta sledila še dva zvezka II. dela hvaležno in iskreno čestitamo g. avtorju dr. A. Meliku, saj je izpolnil z njo običajno vrzel. Za vso ljubezen do predmeta, za ogromno znanje in neumornost, ki je edina sposobna, da ustvari tako delo, bodi g. univ. profesorju naša hvaležnost skromen doprinos k velikiemu zadoščenju, ki ga je in bo še srečal v vsej naši javnosti za ves trud.

MARKSIZEM

Prof. dr. A. D. Bilimovič. Marksizem (izloženie i kritika). — Nedavno je izšla pod gornjim naslovom knjžica, ki jo je napisal v ruščini dr. A. D. Bilimo-

bile v neprestanih stikih z zunanjimi ministrstvi, dokaz, koliko pažnje posvečajo drugod sličnim kongresom. Ko se moramo pri nas boriti z različnimi neprilikami, da se sličnih kongresov sploh lahko udeležimo, dajejo druge države svojim študentovskim zastopnikom vse mogoče ugodnosti. Toda pri nas itak za študente nikoli ni bilo denarja!

organizacije jugoslovenske univerzitetne mladine jako razgibano. »Jadrana« je aktivno posegal v vsa vprašanja, ki so se pojavljala v življenju jugoslovenske nacionalne mladine in na univerzi, saj stoje njegovi člani na čelu treh strokovnih fakultetnih društev. Svoje tihe in uspešne delavce pa je društvo delegiralo v vse socialne in kulturne akcije na Aleksandrovi univerzi. Tudi notranje društveno življenje je bilo uspešno. — Občni zbor je razpravljaj načelno in podrobno o vprašanjih, ki jih je treba rešiti pred prenosom sedeža »Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij« v Ljubljano. Zlasti je treba, da so si svesti vsi nacionalni akademiki velikega pomena in značaja te važne mladinske ustanove.

Storili bi krivico, ako ne bi javno izrekli priznanje ženski sekciji, ki je pod spretnim vodstvom tovarišice Kostanjeve dosegla najlepše uspehe. Jadranašice so v preteklih počitnicah doprinesle dokaz stvarnega in požrtvovalnega socialnega kulturnega dela med narodom. Njih kočevski tabor je najlepši odgovor mnogim kričačem, katerih »delo za narod« je vsebovano v samih praznih demagoških besedah.

Novemu odboru s tovarišem Drnovškom na čelu želimo, da bi dostojno nadaljeval svetlo tradicijo J. n. a. d. »Jadrana«, ter povedel tudi v današnjih težkih prilikah jugoslovensko mladino k novim uspehom.

Mimogrede

ODLIKOVANJE

Ob otvoritvi novega parlamenta je bil poleg g. dr. J. Režka odlikovan tudi g. dr. J. Koce.

DEVALVACIJA?

Devalvacija franka je v Franciji vzbudila veliko razburjenje, dasi so jo že precej časa pričakovali. V departementu Vieille-Marché je med levico in desnico prišlo celo do dejanskega spopada. Ob tej priliki je bil ubit neki znani desničarski delavec Marte Crépusculier.

vič, profesor ljubljanske univerze. Napisana je predvsem v namenu, da služi kot praktični pripomoček ruski nacionalni mladini pri njenem političnem delovanju. V uvodu seznanja avtor čitatelje z delom in življenjem Karla Marksa in poda mnenje, da je marksizem mogoče premagati edino na ta način, da se mu postavi nasproti socialni nauk, ki ga bo mogel intimarksiisti čitati z vročim notranjim prepričanjem njegove pravilnosti in z globokim patosom. Knjižica se deli v štiri dele. V prvem delu razlaga avtor filozofijo zgodovine, kakršno ima marksizem. V drugem delu sledi marksistična ekonomska teorija (delovna teorija vrednosti in teorija nadvrednosti). V tretjem delu, ki nosi naslov: socialna dinamika, razloži avtor pojmovanje marksizma v družbenem življenju, v četrtem delu pa razloži socialno strategijo marksizma. Avtor je v omenjenih poglavjih podal obenem kritiko marksizma in sam naznačil one misli, ki morajo biti sestavni del antimarksističnega socialnega nauka.

Omenjena knjižica bi mogla biti važna tudi za naše mladinsko politično gibanje. Zato nameravamo naprositi avtorja, da nam dovoli objaviti v prihodnjih številkih nje prevod. Ta bo predvsem vzgojnega pomena, saj je avtor svetovno znani nacionalni ekonom, vsled česar moremo vzeti njegovo razlago kot dragoceno doprinos. Obenem pa nam bo nudil prevod praktični material za našo borbo proti marksizmu.

Da ne bi prišlo na pogrebu do ponovnih izgredov, je policijski prefekt mesta Emoina, kjer se je pogreb vršil, Cerisier, izdal vsem desničarskim organizacijam poziv, v katerem je prepovedal iz ozirov javnega reda in miru vsakršne govore desničarskih govornikov na grobu umrlega. Ali je to v skladu z novo vlado, ki pa se ji, kot se vidi, že majoje noge?

RAZUMEVANJE ZA NAŠE NACIONALNE RANE

Ugleden koroški rojak, sedaj jugoslovanski državljani, se je pred kratkim oglasil v Beogradu pri nekem propagandnem slovenskem ministru, da mu potoži težave naših onstran Karavank in ga poprosi za pomoč. Ta mu je odgovoril: »To ne spada v moj resor.« Gosp. notranjega ministra pa baje ni bilo najti v Beogradu.

KAJ PIŠE KATOLIŠKA »STRAŽA V VIHARJU«?

O 9. oktobru: nič.

O 16. obletnici koroškega plebisbita:

»... mi čutimo, da je koroški plebisbit dogodek, ob katerem se bo pomudila zgodovina slovenskega naroda, kakor da hoče premisliti, kam naj grene.«

»Na obeh straneh Karavank bodo proslavljali to obletnico. Na eni strani z godbami... do Donave in še čez, na tej strani do Brezice... boječe, da bi kdo ne slišal...«

O univerzitetni knjižnici:

»Dve leti je bila vsa borba brezuspešno mahanje v zrak; dva sta krivdna razloga za to:

Studentska radna četa — 1936

Kako Inud »Jadrana« nije mogao da izvrši svoje obaveze koje je primio povodom nameravane gradnje studentskog doma na Bohinju, moralo se, nažalost, odustati od tog projekta za ovu godinu. Naravno, Prva studentska radna četa Dra Laze Popovića ipak je vršila svoju misiju. Dve godine, ona je radila u Hercegovini u Drinskoj i Zetskoj Banovini. Donosimo prikaz toga rada od jednog učesnika. — Op. ur.

Ima jedan deo omladine koji je izjedan mržnjom i isteriom, koji, zaglupljen, urliče za »demokracijom« i »slobodom«, koji u zemlji koja mir čuva više nego iko neumorno inscenuje cirkuske manifestacije protiv rata — i koji sve to svoje ludačko delovanje naziva »radom za narod«. Obilato potpomognuti iz inostranstva, komunisti izdaje more brusara, pokreću listove i cele »nakedne knjižare« ali do dana današnjega nisu uradili ništa što bi »radnom narodu« bilo i od najmanje trajne koristi. Naprotiv.

S druge strane, ima jedan deo omladine koji ne govori nego radi. Prva studentska radna četa je ovog leta bila po treći put na terenu. Za ta tri leta od kako deluje, ona je izgradila narodni dom u dobrovoljačkom selu Dijelci, jednospravnu osnovnu školu u Adi, pročistila dva kilometra odvodnog kanala u podravskim močvarama, trasirala i izgradila blizu dva kilometra puta u Fruškoj Gori i podigla šest česama u bezvodnim hercegovačkim krajevima.

Dok smo se mi ovog leta mučili rađeći po groznom suncu hercegovačkog krša, naši su prijatelji komunisti priređivali »manifestacije za mir a protiv fašizma«, držali histerično govore i padali u trans: o tome je pisala naša »velika štampa«; o nama koji smo, ispočetka, padali od suncanice a posle, na Nevesinjskom Polju, do pojasa stajali u ledenoj vodi i zaista radili za narod — o nama se nije čulo ništa, mi nismo bili interesantni. Nije od nas niko počinuo a niti smo priređili kakvu demonstraciju protiv fašizma — bogami, ni najmanje nismo bili interesantni.

Bilo nas je dvadesetpetorica kada smo 20 jula stigli u Jablanicu. Mesto leži na pruzi Sarajevo-Mostar, na pedeset kilometara severno od Mostara. Mislim da nećemo zaboraviti dolazak u

»Prvi — takratni diktatorski režim, ki mu rast slovenske kulture, napredek slovenske univerze, udrude kulture in znanstvene trdnjave slovenskega naroda — ni šla v njegove raznarodovalne račune.«

»Slovenski univerzi pa, ki ji je danes spočeta sestra, brez katere bi njena pot v areno znanstvene tekme zaostala, kličemo: rasti, vojuj se krepko, predstavljaj, dopolnjuj in ščiti strastno duhovno svojino slovenskega naroda napram jugu in severu.«

O berlinski olimpijadi:

»Za naš šport pomeni letošnja olimpijada velik debakl. Edino kolajno so nam prinesli Sokoli. In tudi to je v primeri z nekdanjimi zmagami naših telovadcev na vseh mednarodnih tekmah neuspeh, ki pa je povsem razumljiv, če upoštevamo, da so naši najboljši telovadci sedeli kot gledalci na tribunah. V bodoče bomo dosegli uspehe edinole, če bo padel monopol v našem telovadnem športu.«

Jasna gornja miselnost in tedenca ne potrebuje nobene razlage.

»SLOVENCU« ZA KLOBUK

Teško je, če mora kdo dokazati resničnost misli in načrtov nekoga, ki jih sam ne more več potrditi.

Umazano pa je in cinično, če podtikaš nekemu, ki te ne more več ponovno demantirati nekaj, kar je v popolnem nasprotju z njegovim bistvom in vsem življenjem. Sicer pa se abtbnost sama zanika!

Sapienter sat!

Hercegovinu. Stanice: Podorašac, Konjic, Lisičići, Otožac — na svima postrojene seoske sokolske čete, sa zavrstvom, voz ne stoji niti minut, »zdravo, zdravo«, polazimo dalje. Mi tim ljudima nemamo šta da damo, čak ni obećanja, ali oni nas dočekuju.

Radili smo u Jablanici skoro mesec dana. Jedanaestog augusta otišla je grupa od devet ljudi na Nevesinjsko Polje da onda takođe izgradi česme dok je ostatak ostao da dovrši radove u Jablanici.

Dva zaseoka iznad Jablanice, mi smo opskrbili vodom. Moglo bi se mnogo govoriti o našem radu, moglo bi se govoriti o paklenoj vrućini koja nas je iscrpljivala, o krvavim žuljevima; o nogama izubijanim od kamenja što otkače sa pijuka — bolje da odete i sami pogledate česme »Močila« i »Nevidenice« što su ih izgradili fašisti i plaćenici.

Vode je bilo i na jednom i na drugom mestu. Samo je valjalo pronaći samu žicu, uhvatiti je i sprovesti na određeno mesto pa izgraditi rezervoar i samu česmu od betona. I na Močilima i na Nevidenom, utrošeno je, ot prilike, po trideset vreća cementa, na Nevidenom je izbacano preko trideset kubika zemlje.

Radili smo sami, pomogao nam nije niko. Doduše, te česme spadaju u program koji je predvidela Sokolska župa Mostar ali je ona dala samo cement, o nekoj fizičkoj saradnji između seoskih sokolskih četa i nas nije bilo govora. Kao što smo već u prikazu lanjskog rada pomenili (»Naša misel« broj 2, godina I), mostarski sporazum kojim se utanačuje saradnja između seoskih sokolskih četa i Prve studentske radne čete nije se sproveo u delo sa strane sokolskih četa. Što se tiče Prve studentske radne čete, ona je sve preuzete obaveze ispunila, staviše, ona je učinila više nego što je predviđao rečeni sporazum. Međutim, mi smo došli da radimo a ne da se igramo sporazuma.

Jablanica je muslimansko selo i ja bih voleo da se to upamti. Šta se svasta priča o našoj Radnoj četi! A bilo nas je iz Zagreba, iz Ljubljane, iz Splita, Srbijanaca. Čuli smo da selu Jablanici treba voda. Nismo pitali kakvo je to selo, ni najmanje nas nije zanimalo da li je sprovedena organizacija ove

ili one stranke. Dogovorili smo se in otpritovali. Kad smo stigli, videli smo da su tu sami muslimani. Nije nam ništa smetalo, naši pijuci su pivali istu pesmu kao i u slavonskoj ravnici ili po fruskoškogorskim šumama.

Ne, nismo održali nikakav zbor, bili smo suviše umorni od rada; sedeli smo radije pod starim orahom u našem logoru i posmatrali kako mesec putuje po nebu. Sada, kada smo opet kod kuće, dolaze nam pisma koja kazuju da nas dogodne očekuju druga sela, hoću da im pokažemo kako se podižu česme, hoću da pođemo primerom napred.

Na Nevesinjskom Polju leže, vrlo izgubljeno, dva sela: Rast i Odžak. Devetsto metara nad morem, bili smo u augustu tamo a osam je dana duvao severac i osam dana su četvorica naših radili u vodi do pojasa. Do dvadeseterećeg augusta je nevesinjska grupa ostala cela: tada su mnogi morali u školu, na upis. U Odžaku su ostala samo četvo-

rica. Nekoliko jednih kućica, štur krš, kršljivo zbuđenje. Razonode? Da, čitali su izveštaje o omladinskim manifestacijama za mir i protiv fašizma. Neobrijani, bez mogućnosti da se čestito umiju jer vode nema, vode nema, njih četvorica, pre no što će u osam sati leći, čitali su kako je student gospodin taj i taj, luksuzni komunist, održao, u ime celokupne omladine, plamen govora protiv rata; posle toga je gospodin otišao na korzo uživajući u divljenju četrnaestogodišnjih gimnazistkinja.

Njih četvorica su dovršili česmu u Rastu i potpuno izgradili česmu u Odžaku. Trećeg septembra je bio završen ovogodišnji rad Prve studentske radne čete. Bilansa: četiri monumentalne betonske česme u bezvodnim hercegovačkim selima.

»Narodna omladina«. Mi smo to ime zaslužili nesebičnim radom i niko nam ga ne može osporiti. To je, uostalom, celokupna naša nagrada.

Ali pride za Španiju Francija?

»Service mondiale« poroča: Kažeju se gotovi znaki, da hoćeje francoski komunisti pod izgovorom španskih homatij začeti po ukazu sovjetskih Židov u Franciji krvavo revolucioje. Najfamozejši Žid Trotsky-Bronstein, svetovni revolucionar, piše u američkem časopisu »Nation«, da se je revolucija u Franciji celo že začela in da bo ta drugi val proletarske aktivnosti dosegel konkretne rezultate, po potrebi tudi z najkrutejšimi nasilstvi. Izgleda, da je Trotsky-Bronstein jako točno poučen o situaciji revolucionarjev u Franciji, ker je sam pripravil revolucioje u njej. Tudi ni slučaj, da se Trotskyjev posebni tajnik, ki je prav tako Žid, nahaja u Franciji. Enako je treba zabeležiti, da zadnje tedne razvija komunistična stranka u Franciji aktivnost, ki vedno narašča. Mitingi komunistov si slede brez prestanka. Od ukaza, da je treba pomagati komunistom u Španiji, so francoski komunisti razplamteni do skrajnosti in posrečilo se je ustvariti takšno stanje mrzličnega revolucionarnega duha, da so pripravljene vsak hip začeti u Franciji revolucioje. Incident, ki ga navajamo, kaže, kakšna napetost razdraženosti vlada u Franciji: v Michelinovi tovarni pnev-

matik za automobile u Clermont-Ferrandu so nekoga delavca radi surovega opsovanja svojega predstojnika milo disciplinsko kaznovali. Ta banalni incident je zadostoval, da je bila iz simpatije izzvana stavka vsega delavstva tega velikega industrijskega podjetja. Delavstvo je zasedlo tovarno, razobesilo takoj na vrata tovarne rdeče zastave in začelo prepevati internacionalo.

Ta incident nam kaže, da u gotovih okolnostih lahko najmanjša iskra zadostuje za to, da izbruhne eksplozija u vsej Franciji. Odveč bi bilo govoriti, da komunisti store vse za to, da izbruhnejo nemiri u Franciji. Trenutno poizkušajo z armado izvežbanih agitatorjev zavesti francosko delavstvo do proglativne generalne stavke, ki bi imela, če bi uspela, popolnoma jasno, nepreračunljive posledice. Vso svojo energio porabljajo tudi za to, da francoska vlada odstrani prepoved dobave orožja španskim komunistom. Dne 7. septembra se je vršila na borzi dela skupščina predstavnikov sindikata delavcev kovinarjev. Udeleženci so zahtevali, da opusti Francija svojo nevtralnopolitiko in podčrtali, da je 300.000 kovinarjev pripravljenih podpisati to zahtevo.

Mučenje

Sele čez nekaj ur se je znašel toliko, da mi je mogel povedati, da so od njega zahtevali poročila o ljudeh, o katerih ni imel pojma, predlagali so mu, naj podpiše že pripravljene izjave, zmerjali so ga, mu kazali revolver in grozili, da ga bodo ustrelili kot »crknjenega psa«.

Proti večeru so ga zopet poklicali na izpraševanje in zopet se je vrnil bled in napol nem od strahu. Na moja vprašanja mi je mogel samo zastokati:

— Danes ponoči me bodo ustrelili.

Vsa prizadevanja, da ga prepričam, da ga s tem samo strašijo, so bila zaman. Z izbuljenimi očmi je gledal v eno točko na vlažnem zidu in venomer ponavljal:

— Zakaj — zakaj — saj vendar nič ne vem.

Utrujen od vsega tega sem zadremal, ko so me pozno zvečer zbudili nenavadno glasni koraki na hodniku. V ječah GPU so hodniki pogrnjeni s slamnatimi preprogami in pazniki imajo copate, tako, da morejo neslišno priti k vratom in skozi okence opazovati jetnike. Tokrat so se slišali odločni koraki več ljudi u škornjih.

Ves ta hrup se je zdel nenavaden tudi meni. Gaj se je u strahu dvignul in strmel v temo. Koraki so počasi bližajo. Pri vratih so... — in gredo mimo. U strahu spušča Gaj glavo na zviti površnik, ki mu služi mesto blazine. Pol ure molka in se zopet slišijo isti koraki. Spet se grozno počasno razlegajo po hodniku zamolkli udarci pet. Zdi se mi,

da so nalašč tako počasni. Živčna napetost se polasča vsega mojega bitja.

Koraki so pri vratih... ustavijo se nenadoma. Nekaj nerazločnih besed, in ljudje odidejo.

Nesrečni časnikar briše pot s hladnega čela in se brez moči zlekne na deskah.

Sledi ena ura molka, ki ga predre od časa do časa kako vpitje, stokanje ali zamolkli jok. Med tisoči, ki stradajo tu, niso vsi zmožni prikriti svojega obupa nad groznim položajem. Toda koraki so zopet tu. Celu meni, ki sem že marsikaj preizkusil, zastane sapa. Začnem nervozno sukati s prsti in mečkati moj površnik, ki sem z njim pokrit. Moj sosed drhti u skrajni živčni napetosti in vse njegovo bitje je zbrano u posluhu — ali ne prihajajo ti ljudje po njega.

Koraki se ustavijo pred vrati. Ponavlja se kratki pogovor in — hladni drget mi teče po hrbtu — na vratih se premika kljuka.

Počasi se premakne ključ. Vrata ostanejo zaprta.

Znova se u smrtni šali premika kljuka. Za vrati se slišijo isti glasovi, grobo cinično smejanje in koraki obmolknejo na hodniku.

Telo mojega tovariša se previja u histeričnem joku.

Še ena mučna ura brez spanja, ki še bolj razdraži že tako izmučene živee. In zopet koraki. Enako počasni, enako slovesni u neprodni nočni temi. Bližajo se. Nejasni, počasni razgovor. Ključ zažvenketa u ključavnici in tokrat se vrata počasi, centimeter za centime-

troim, odpro. Na pragu so čekisti u uniformah, z revolverji u rukah.

Nekaj trenutkov mrtvega molka, in nato se vrata začno počasi zopet zapirati. Čez par trenutkov smo zopet u tišini in teni.

Toda mučenje se ni končalo. Po enournem presledku zopet slišimo korake, počasi se odpirajo vrata in v sobo pridejo trije čekisti s kamenito hladnimi obrazi in z iztegnjenimi revolverji. Sprednji ima u roki neki zapisnik. Mi mo mene gredo k Gajevi postelji. On se dvigne z rukami in z divjimi očmi u obupu strmi u neprodni obraz sprednjega mučitelja.

Molk... Živci so napeti, kot jeklene žice in zdi se, da bo nekaj počilo u srcu in da se bo ta grozna resnica zagrnila u zaželjeni pokrov večne teme.

Dvoboj oči se nadaljuje nekaj trenutkov. Napol blazni pogled jetnika tone u temni globočini rabljevega pogleda. Končno čekist prebere nekaj z lista, ki ga ima u rukah.

— Vi ste mešan Gaj? —

— Ja... jaz... Da, to sem jaz — zapepeta nesrečnik.

Izraz surovega obraza se ne izpremeni in njegove hladne oči so brezčutno uperjene u izmučeni obraz. Čekist se opaja s svojo oblastjo in očividno hoče podaljšati te strašne trenutke. Nato se nenadoma obrne in gre proč. U sobi ostane od mučenja strt človek.

Do jutra naju niso več vznemirjali, toda zaspali nisva več mogla. Podnevi je bil Gaj skoro popolnoma blazen. Tekal je po sobi, tolkel se je z glavo ob zid in jokal.

Zvečer so ga zopet poklicali na izpraševanje in uradnik, ki je vodil preiskavo, mu je rekel s šaljivim nasmehom:

— Oprostite, prosim, da smo vas danes ponoči pomotoma zbudili. Saj veste, imamo toliko dela... Večino vaših skrivcev smo morali ustreliti, vas pa še nismo utegnili, nažalost. Toda danes po-

noči vas bomo sigurno povabili u kletu, nato pa tudi dalje...

Ko je prišel nazaj, se je Gaj zgrndil na tla u histeričnem napadu. Hotel sem poklicati zdravnika, toda paznik mi je rekel, da ga ne sme klicati vsled takih malenkosti. In moj tovariš se je zvijal u obupnem joku, hotel si je razbiti glavo, otepal se je mene in upil:

— Hitro streljajte! — ne morem, ne zdržim več. Ne trpite me...

Premagal sem ga in položil na posteljo. Držal sem ga vse dotlej, dokler ni zadremal, iliteč in stokajoč.

Pozno ponoči so zopet prišli isti ljudje. Starejši je mrko rekel:

Pojdimo!

— Ka... Kam? — S stvarmi?

— Pa — vseeno — kaj nas brigajo vaše stvari? Pa hitro se podvizajte, če vas kličemo! — je glasno in grobo zakričal čekist in Gaj, ki so mu ustnice trepetale od strahu, je skočil na hodnik. Ostal sem sam.

Ni minila še ura, ko je revež zopet prišel; iznemogel se je ulegel na posteljo in stokaje mi je rekel:

— Podpisal sem — vse, kar so zahtevali. Vseeno, nisem mogel več zdržati...

— Pa ste vsaj prečitali, kar ste podpisali?

— Kje neki!... U kleti se je vse go-dilo... Tam u kotu je ležal mrtvec... Kaj sem mogel razumeti? Vseeno...

Zopet tresk odpirajočih se vrat in poziv:

— Hitro spravi se! S stvarmi.

— Kam? saj sem pravkar bil.

— Molči! Spravi stvari...

Zadnjokrat sem videl bled, spačen obraz Gaja, vrata so se zaloputnila in nastala je zopet grobna tišina, kakor da se ne bi prikazala mojim očem podoba tragične usode človeka in čekistovske preiskave.

Po časopisu »Glas Rusije«, ki ga u Sofiji izdaja dr. B. Solonjevič.

Odgovor

Jugoslovenski nacionalisti u Zagrebu imaju gotovo težko stališče. Absurdno je dejstvo, da jim je pripadla mesijanska naloga u kraju, ki je spočel in dal najmočnejše predstavnike jugoslovenske misli: Gaja, Stromayerja, Račkega in druge. Kakšne razmere vladajo u središču hrvatskega dela našega naroda, najbolj jasno dokazuje začudenje, s katerim spremljajo federalistični in separatistični elementi »drznost« male, ali kvalitetne in neupogljive skupine jugoslovenskih nacionalistov, ki si upajo

razvijati u samem središču »suverenega naroda« novo aktivnost. Tem odgovarja g. Juraj Demetrovič močno in odločno:

»Ima nas i svakoga dana biće nas sve više, jer Jugoslavija treba Jugoslovene. A samo Jugosloven je i najbolji Hrvat, i najbolji Srbin, najbolji Slovenac! On gradi a ne razgrađuje, on stvara a ne ruši, on ujedinjuje ono, što je Bogom i tokom mučeničke historije određeno da bude jedno, a ne čijepa i ne razjedinjuje braću po krvi i duši, jednoj i istoj.«

Vabilo najmlajšim visokošolcem

V početku novoga visokošolskega leta vabimo u sotrudiški krog »Naše misle« vse mlade visokošolce, ki so nas imeli priljožnost spoznati potom našega lista že u srednji šoli, in ki so z nami ene misli. Na »Naši misle« ima moralno solastništvo vsak jugoslovenski nacionalni omladinec, ki je voljan in sposoben, da s peresom obravnava skladno s principi jugoslovenskega nacionalizma vsa politična, kulturna, socialna in gospodarska vprašanja. Te svoje solastninske pravice se poslužuje prav z neposrednim sotrudištvom, s katerim nam pomaga poglabljati naš program ter s tem dvigati vrednost »Naše misle«.

Prepričani smo, da prihajajo z vsako visokošolsko generacijo na univerzo idealni nacionalni delavci, ki jih tudi vztrajna in brezvestna internacionali-

stična propaganda vseh barv med srednješolskimi leti ni ranila u globokem jugoslovenskem nacionalnem prepričanju in čuvstvosvanju.

Vsem, ki čutijo veselje do mladinskega novinarskega udejstvovanja, so vrata uredništva »Naše misle« in njeni predali na stečaj odprti.

Uredništvo.

IZ UPRAVE

P. n. naročnike opozarjamo, da bomo prihodnji številki priložili položnice. Ze sedaj jih vljudno naprošamo, da nam ostanejo naklonjeni kot doslej.

Uprava.

MLADINA

vstopaj u Sokola

in z delom

uresničuj PETROVO PETLETKO!